

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Donato Šerno (pranešėjas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Teso LT“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. gruodžio 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Teso LT“ ieškinį atsakovui „Luminati Network LTD“ (dabar pavadinimas „Bright Data LTD“) dėl juridinio asmens pažeistos dalykinės reputacijos gynimo ir nesąžiningos konkurencijos veiksmų nutraukimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Code200“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių ieškinio palikimą nenagrinėto pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 246 straipsnio 1 dalį (šalių ir jų atstovų neatvykimo į teismo posėdį pasekmės), aiškinimo ir taikymo.
2. 2018 m. gruodžio 28 d. ieškovė UAB „Teso LT“ pareiškė ieškinį atsakovui „Luminati Network LTD“ dėl pažeistos dalykinės reputacijos gynimo ir nesąžiningos konkurencijos veiksmų.
3. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. sausio 7 d. nutartimi atsisakė priimti ieškinį kaip neteismingą Lietuvos Respublikos teismams. Lietuvos apeliacinis teismas, išnaginėjęs ieškovės atskirąjį skundą, 2019 m. kovo 28 d. nutartimi panaikino teismo nutartį ir ieškinio priėmimo klausimą perdavė Vilniaus apygardos teismui nagrinėti iš naujo.
4. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gruodžio 2 d. nutartimi ieškinį dėl dalies reikalavimų paliko nenagrinėtą kaip neteismingą Lietuvos Respublikos teismams, kitą bylos dalį sustabdė, iki bus priimtas JAV Teksaso valstijos teismo galutinis sprendimas byloje tarp ieškovės ir atsakovo. Lietuvos apeliacinis teismas, išnaginėjęs ieškovės atskirąjį skundą, 2020 m. balandžio 2 d. nutartimi panaikino teismo nutarties dalį dėl paliktų nenagrinėtų ieškinio reikalavimų ir dėl šių reikalavimų bylą perdavė nagrinėti iš esmės Vilniaus apygardos teismui.
5. Po ginčo dėl bylos teisingumo Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugpjūčio 24 d. nutartimi paskyrė pirmą posėdį byloje – 2020 m. spalio 5 d., jame turėjo būti nagrinėjamas klausimas dėl ekspertizės paskyrimo.
6. Ieškovė į bylą pateikė 2018 m. gruodžio 27 d. atstovavimo sutarties išrašą, kuriame nurodyta, kad jai atstovauja advokatai J. J. ir R. A. bei advokato padėjėjas K. V. Šie atstovai taip pat atstovauja ir trečiajam asmeniui UAB „Code200“.
7. Ieškovė nurodė, kad 2020 m. spalio 5 d. paskirtam teismo posėdžiui ji įgaliojo atstovauti tik advokatą J. J., kuris buvo pasirengęs bylos nagrinėjimui iš esmės. Kiti atstovai (advokatas R. A. ir advokato padėjėjas K. V.), praėjus dvejiems metams nuo ieškinio padavimo, su byla jau nebedirbo.
8. 2020 m. spalio 4 d. ieškovės atstovas advokatas J. J. pateikė teismui rašytinį prašymą atidėti bylos nagrinėjimą, nes: 1) jis pajautė ligos COVID-19 simptomus ir izoliavosi namuose; 2) jis nespėjo išversti į lietuvių kalbą svarbaus rašytinio įrodymo (eksperto K. A. išvados), kuris pagrįs, kad atsakovas pažeidė ieškovės dalykinę reputaciją. Prašyme paaiškinta, kad tik J. J. ieškovė ir trečiasis asmuo pavedė jiems atstovauti 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje. Nors dalį ieškovės procesinių dokumentų rengė ir advokatas R. A., tačiau jam nebuvo pavesta dalyvauti teismo posėdyje ir jis nebuvo pasirengęs šiam posėdžiui. Kaip papildomą pagrindą atidėti teismo posėdį advokatas J. J. nurodė aplinkybę, kad ieškovė šiuo metu ieško ekspertų, kurie būtų kompetentingi atlikti byloje reikalingą ekspertizę, tačiau susiduria su sunkumais rasti tinkamų specialistų Lietuvoje, todėl ieškos jų užsienyje.
9. 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje atsakovo advokatas atkreipė teismo dėmesį į tai, kad, be advokato J. J., ieškovei atstovauja dar du atstovai – advokatas R. A. ir advokato padėjėjas K. V., kurie neatvyko į teismo posėdį ir nenurodė jokių neatvykimo priežasčių. Dėl to atsakovas prašė teismo ieškinį palikti nenagrinėtą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutarčių esmė

10. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. spalio 5 d. nutartimi ieškinį paliko nenagrinėtą [CPK](#) 246 straipsnio 1 dalies pagrindu.
11. Teismas pripažino advokato J. J. nedalyvavimo teismo posėdyje priežastį (ligą) svarbia, dėl kurios turėtų būti atidėtas teismo posėdis, jei nebūtų kitų dviejų ieškovės atstovų.
12. Teismas nurodė, kad ieškovė yra pateikusi atstovavimo sutarties išrašą, iš kurio matyti, kad teisė jai atstovauti teisme yra suteikta taip pat ir advokatui R. A. bei advokato padėjėjui K. V. Šie atstovai į teismo posėdį neatvyko, nenurodė jokių neatvykimo priežasčių ir nepateikė jokių prašymų. Teismas pažymėjo, kad advokato J. J. prašyme atidėti teismo posėdį pateiktas paaiškinimas, jog advokatas R. A. nėra įgaliotas

dalyvauti teismo posėdyje, nėra pagrįstas jokiais dokumentais, nes pagal atstovavimo sutartį visiems trims ieškovėms ir trečiojo asmens atstovams suteiktos tokios pat procesinės teisės. Dėl advokato padėjėjo K. V. jokio paaiškinimo nepateikta. Visi atstovai dirba vienoje kontoroje, todėl, teismo vertinimu, tai negali būti aiškinama bendradarbiavimo stoka.

13. Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad ieškovės atstovai advokatas R. A. ir advokato padėjėjas K. V. teismo posėdyje nedalyvauja be jokių svarbių priežasčių, nusprendė, kad yra pagrindas taikyti [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalyje nurodytas pasekmes ir atsakovo prašymu palikti ieškinį nenagrinėtą.
14. Teismas pažymėjo, kad ieškovės procesinis elgesys negali būti vertinamas kaip atsitiktinis, nes ji nebendradarbiauja su teismu ir nevykdo teismo rezoliucijų. Trečiajam asmeniui UAB „Code200“ pateikus prašymą skirti ekspertizę, teismas 2020 m. rugpjūčio 24 d. nutartimi nustatė šalims terminą iki 2020 m. rugsėjo 10 d. pateikti nuomonę dėl ekspertizės skyrimo. Ieškovė paskutinę termino dieną pateikė prašymą šį terminą pratęsti. Teismo rezoliucija į atsakovo atsiliepimą nurodyta, kad, atsakovui sutinkant su ekspertizės paskyrimu, klausimas bus sprendžiamas 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje, ir vėl pasiūlyta pasirengti ekspertizei, tačiau ieškovė jokios pozicijos nepateikė, nors tam turėjo papildomą mėnesį. Iš 2020 m. spalio 4 d. advokato J. J. prašymo atidėti bylos nagrinėjimą galima manyti, kad ieškovė nesiruošė ekspertizės skyrimui, nes jokių dokumentų nepridėjo. Kadangi ieškovei ir ekspertizės prašusiam trečiajam asmeniui atstovauja tie patys atstovai, tai tokia pozicija nėra suprantama.
15. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovės ir trečiojo asmens atskirąjį skundą, 2020 m. gruodžio 22 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
16. Kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai taikė [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalyje nurodytas pasekmes ir atsakovo prašymu ieškinį paliko nenagrinėtą.
17. Kolegija sutiko su atsakovo argumentais, kad tam tikrų šalies prašymų netenkinimas nėra pagrindas teigti, jog yra pažeista šalies teisė būti išklausytai ir teisė į teisingą bylos nagrinėjimą. Kolegija plačiau nepasisakė dėl atskirojo skundo argumentų, kad pirmosios instancijos teismo nutartis prieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 1 dalyje, [CPK](#) 12, 17 straipsniuose, 42 straipsnio 1 dalyje įtvirtintai ieškovės teisei būti išklausytai ir priimta nukrypstant nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) sprendimo byloje *duomenys neskelbtini*, taip pat kad teismo nutartis tiesiogiai prieštarauja proceso operatyvumo ir ekonomiskumo principams, laikydama šiuos argumentus nereikšmingais pirmosios instancijos teismo nutarties teisėtumui ir pagrįstumui.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

18. Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Teso LT“ prašo panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis ir perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 18.1. Teismai pažeidė [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalies nuostatą ir dėl jos taikymo nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, pažeidė [CPK](#) 7 straipsnyje įtvirtintus proceso operatyvumo ir ekonomiskumo principus. Ieškovės nuomone, teismai ignoravo aplinkybes, kad ieškovė: yra ypač suinteresuota šios bylos išnagrinėjimu, nes atsakovas savo neteisėtais veiksmais daro jai žalą; į sąžiningai naudojosi savo procesinėmis teisėmis; jai viso bylos nagrinėjimo metu atstovavo tik advokatas J. J., o advokatas R. A. ir advokato padėjėjas K. V. prisidėjo tik prie kai kurių procesinių dokumentų rengimo; jai atstovauti 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje buvo įgaliotas tik advokatas J. J., jis aktyviai rengėsi dalyvauti teismo posėdyje ir teikti teismui ekspertų kandidatūras. Teismas ieškinį paliko nenagrinėtą formaliu pagrindu (t. y. kad yra dar du ieškovės atstovai, kurie be pateisinamų priežasčių neatvyko į teismo posėdį), remdamasis nebeaktuali, prieš dvejus metus rengtu atstovavimo sutarties išrašu. Šios bylos nagrinėjimas užsitęsė dėl kilusio šalių ginčo dėl jos teisingumo, šį ginčą ieškovė laimėjo, t. y. įdėjo daug pastangų, kad byla būtų nagrinėjama iš esmės. Kasacinio teismo išaiškinta, kad kai bylos nagrinėjimas jau yra pasiekęs nagrinėjimo teismo posėdyje stadiją ir ieškovas viso proceso metu sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis, tokioje situacijoje ieškinio palikimas nenagrinėto neatitinka pagrindinių proceso tikslų – greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių ([CPK 2 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 3 d. nutartis byloje [Nr. 3K-3-316/2012](#)). Net ir laikant, kad ieškovės prašymas atidėti bylos nagrinėjimą nebuvo pakankamai pagrįstas, ieškinio palikimas nenagrinėto yra aiškiai neproporcinga ieškovei taikyta priemonė. Nepanaikinus skundžiamų teismo nutarčių, 2018 m. gruodžio 28 d. pradėtas šalių ginčas turės būti pradėtas antrą kartą iš naujo, o tai tiesiogiai prieštarautų civilinio proceso tikslui – kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp šalių.
 - 18.2. Pirmosios instancijos teismas, nurodęs, kad 2020 m. spalio 4 d. prašyme atidėti bylos nagrinėjimą advokato J. J. pateiktas paaiškinimas, jog advokatas R. A. nėra įgaliotas dalyvauti teismo posėdyje, nėra pagrįstas jokiais dokumentais, pažeidė [CPK 51 straipsnio](#) 6 dalį, 178 straipsnį ir padarė nepagrįstą išvadą, kad pranešimas teismui raštu nėra tinkamas pranešimas apie atstovavimo teisių santykių pasibaigimą. Ieškovės nuomone, informuoti apie atstovavimo pasikeitimą pakanka proceso dalyvio atstovo paaiškinimo raštu, kad konkretus asmuo nėra įgaliotas atstovauti procese. Reikalavimas „įrodyti, kad kažko nėra“ reiskia reikalavimą įrodyti neįmanomas aplinkybes. Teismas nepagrįstai pareikalavo papildomų įrodymų, kad advokatas R. A. nėra įgaliotas atstovauti ieškovei 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje.
 - 18.3. Teismai pažeidė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje ir [CPK](#) 12, 17 straipsniuose, 42 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą ieškovės teisę būti išklausytai, taip pat nukrypo nuo EŽTT praktikos byje *duomenys neskelbtini*, kurioje buvo išnagrinėtas iš esmės analogiškas teisės būti išklausytam pažeidimo klausimas. Teismas bylos nagrinėjimo neatidėjo tik dėl to, kad atsakovas teismo posėdyje pateikė kritiką, jog ieškovė neva turi du kitus įgaliotus atstovus, kurie tariamai galėjo atvykti į teismo posėdį. Ieškovės teisė būti išklausytai apima jos teisę atsakyti į atsakovo pateiktą kritiką dėl kitų jos atstovų. Teismas, neįsklausęs ieškovės pozicijos, ar kiti atstovai yra įgalioti atstovauti jai 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje, ir ignoravęs 2020 m. spalio 4 d. advokato J. J. prašyme išdėstytą paaiškinimą, kad vien tik jis buvo įgaliotas atstovauti ieškovei teismo posėdyje ir rengėsi bylai, remdamasis vien tik atsakovo pateikta kritika, nepagrįstai paliko ieškinį nenagrinėtą. Lyginant EŽTT sprendimą byloje *duomenys neskelbtini* su nagrinėjama byla, akivaizdu, kad, remiantis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, nei atsakovas, nei teismas neturėjo spėlioti, kas atstovauja ieškovei ir kokius argumentus ji būtų pateikusi į atsakovo pateiktą kritiką dėl kitų tariamų jos atstovų. Nesudaręs ieškovei galimybės atsileipti į atsakovo nepagrįstą kritiką dėl kitų ieškovės atstovų, teismas pažeidė jos teisę būti išklausytai.
 - 18.4. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 331 straipsnio](#) 4 dalį, nes neištyrė ir neįvertino ieškovės atskirojo skundo argumentų, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą ieškovės teisę būti išklausytai, ir nukrypo nuo EŽTT praktikos byloje *duomenys neskelbtini*. Būtent šie argumentai buvo esminiai ir vieninteliai, kuriais ieškovė akcentavo pirmosios instancijos teismo nutarties tiesioginį prieštaravimą Konvencijos 6 straipsnio 1 daliai, [CPK](#) 12, 17 straipsniams ir 42 straipsnio 1 daliai. Motyvų apeliacinės instancijos teismo nutartyje nebuvimas yra absoliutus nutarties negaliojimo pagrindas ([CPK 329 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktas).
19. Atsakovas „Luminati Networks LTD“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą, priteisti jam kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 19.1. Teismai nepažeidė [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalies nuostatos ir nenukrypo nuo ją aiškinančios teismų praktikos. Šalies pateikta

atstovavimo sutartis (jos išrašas) lemia jos atstovų skaičių byloje ([CPK 57](#) straipsnio 3 dalis). Šalis gali įgalioti asmenį tiek atstovauti konkrečioje įgaliotojo byloje ar visose jo bylose, tiek ir atlikti tam tikrus atskirus procesinius veiksmus ([CPK 58](#) straipsnis). Ieškovės pateiktas išrašas iš atstovavimo sutarties suteikė visiems trims jos atstovams vienodas procesines teises, šių teisių nesikirstant pagal atskirus teismo posėdžius ar bylos etapus. Teismai nustatė, kad ieškovė turi tris įgaliotus atstovus ir tai yra faktinio pobūdžio aplinkybė, kuri kasacine tvarka netikrinama. Teismai, įvertinę dviejų iš trijų ieškovės atstovų nedalyvavimą teismo posėdyje be svarbių priežasčių, o atsakovui neprašius priimti sprendimo už akių, pagrįstai taikė [CPK 246 straipsnio 1](#) dalį ir paliko ieškinį nenagrinėtą. Teismai taip pat nepažeidė [CPK 51](#) straipsnio 6 dalies, nes ieškovė apskritai niekada neteikė teismui pranešimo apie atstovavimo santykių pasibaigimą ar pasikeitimą.

19.2. Kasaciniame skunde ieškovė nurodė naują, jos atskirajame skunde nenurodytą, pirmosios instancijos teismo nutarties apskundimo pagrindą – ieškovės suinteresuotumą operatyviu bylos išnagrinėjimu. Todėl apeliacinės instancijos teismui nebuvo pagrindo vertinti jos suinteresuotumo bylos išnagrinėjimu. Be to, aplinkybės dėl jos suinteresuotumo bylos nagrinėjimu yra fakto klausimai, kurie kasacine tvarka netikrinami. Atsakovas bet kuriuo atveju nesutinka su ieškovės pozicija, kad ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir buvo suinteresuota operatyviu bylos išnagrinėjimu. Atsakovo įsitikinimu, ieškovė piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis ir vilkino bylos nagrinėjimą, kai buvo sprendžiamas klausimas dėl ekspertizės skyrimo byloje. Atitinkamai nepagrįsti kasacinio skundo argumentai, kad teismai pažeidė [CPK 7](#) straipsnyje įtvirtintus proceso operatyvumo ir ekonomiškumo principus.

19.3. Teismai nepažeidė ieškovės teisės į teisingą teismą (jos teisės būti išklausytai). Tai, kad teismo posėdyje atsakovo atstovas atkreipė teismo dėmesį į tai, jog ieškovės pateiktame atstovavimo sutarties išrašė nurodyti trys jos atstovai, nėra atsakovo kritika, argumentacija ar iškeltas ginčas. Prašyme atidėti bylos nagrinėjimą ieškovė turėjo nurodyti kitų jos atstovų nedalyvavimo priežastis. Toks reikalavimas yra tiesiogiai (lot. *expressis verbis*) nustatytas [CPK 246](#) straipsnio 1 dalyje, įpareigojant nedalyvaujančią šalį pateikti dokumentus, pateisinančius savo neatvykimą. 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje byla nebuvo nagrinėjama, joje nebuvo sprendžiamas joks ginčas ar atsakovo reikalavimas, todėl ir ieškovės teisė būti išklausytai negalėjo būti pažeista. Teismas priėmė sprendimą palikti ieškinį nenagrinėtą savo nuožiūra ir iniciatyva, nepriklausomai nuo atsakovo valios. Ieškovės akcentuojama EŽTT byla *duomenys neskelbtini* esmingai skiriasi savo faktinėmis aplinkybėmis nuo nagrinėjamo ginčo, todėl ja neturėtų būti vadovaujama.

19.4. Apeliacinės instancijos teismas nepažeidė pareigos įvertinti atskirojo skundo argumentus ir priėmė motyvuotą nutartį. Ieškovė niekada neinformavo teismo, kad pasibaigė ar pasikeitė atstovavimo santykiai byloje, o atstovavimo sutarties išrašas yra nebeaktualus ar pasenęs. Tokių argumentų nebuvo ir jos atskirajame skunde, todėl apeliacinės teismas pagrįstai nusprendė, kad atstovavimo santykių klausimas byloje yra patvirtintas ieškovės pateiktu atstovavimo sutarties išrašu. Kasaciniame skunde nurodomos neva apeliacinės instancijos teismo neįvertintos kitos aplinkybės iš tiesų buvo įvertintos ir dėl jų nutartyje aiškiai pasisakyta. Apeliacinės instancijos teismas, atmesdamas atskirąjį skundą, pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui bei nurodė tokį pritarimą pagrindžiančius motyvus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl [CPK 246 straipsnio 1](#) dalyje nustatytų pasekmių, neatvykus ieškovo atstovui, taikymo šioje byloje

20. [CPK 246 straipsnio](#) reglamentuojančio neatvykimo į teismo posėdį pasekmes, 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad bylos nagrinėjimas gali būti atidėtas ieškovo ar jo atstovo prašymu, jeigu ieškovas ar jo atstovas iki teismo posėdžio pradžios pateikia dokumentus, pateisinančius savo neatvykimą, ir teismas neatvykimo priežastis pripažįsta svarbiomis; neatvykimo priežasčių svarbą įvertina teismas, atsižvelgdamas į bylos nagrinėjimo stadiją, ieškovo ir jo atstovo ankstesnį procesinį elgesį ir kitas svarbias aplinkybes; kitais atvejais teismas atsakovo prašymu ir šio [CPK](#) nustatyta tvarka priima sprendimą už akių, kai atsakovas neprašo priimti sprendimo už akių, teismas palieka ieškinį nenagrinėtą.
21. Aiškindamas [CPK 246 straipsnio](#) nuostatas, kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad ieškovo, atsakovo ar jų atstovų prašymu teismas turi teisę atidėti bylos nagrinėjimą, kai yra dvi sąlygos: pirmą, iki teismo posėdžio pradžios šalis, jos atstovas pateikia prašymą atidėti bylos nagrinėjimą ir prideda dokumentus, pateisinančius neatvykimą; antrą, teismas pripažįsta nurodytas neatvykimo priežastis svarbiomis. Galiojanti [CPK 246 straipsnio](#) redakcija neįtvirtina sąrašo neatvykimo į teismo posėdį priežasčių, kurios galėtų būti pripažįstamos svarbiomis (nesvarbiomis), ir jų svarbos įvertinimo klausimą palieka teismo diskrecijai, tačiau nustato nebaigtinį sąrašą kriterijų, į kuriuos atsižvelgtina tokį vertinimą atliekant (bylos nagrinėjimo stadija, ieškovo ar jo atstovo ankstesnis procesinis elgesys ir kitos svarbios aplinkybės). Toks teismas reguliavimas, kai įstatymų leidėjas nepateikia neatvykimo į teismo posėdį priežasčių, kurios būtų preziumuojamos kaip svarbios (arba nesvarbios), sąrašo, suponuoja išvadą, jog teismas dalyvaujančio byloje asmens nurodytų neatvykimo į teismo posėdį priežasčių svarbą vertina konkrečios bylos aplinkybių kontekste, atsižvelgdamas į [CPK 246](#) straipsnyje nurodytus kriterijus bei vadovaudamasis civilinio proceso principais taip, kad nebūtų pažeistos kitų byloje dalyvaujančių asmenų teisės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-47-378/2019, 22, 23 punktai).
22. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad ieškovės atstovas advokatas J. J. pirmosios instancijos teismui pateikė rašytinį prašymą atidėti 2020 m. spalio 5 d. paskirtą civilinės bylos nagrinėjimą, nurodė, kad 2020 m. spalio 2 d. pajautė ligos simptomus, kurie panašūs į COVID-19 simptomus; atstovas yra izoliavęsis, gydomi namuose. Prašyme taip pat teigiama, kad ieškovė ir trečiasis asmuo 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje atstovauti buvo pavedę advokatai J. J., o advokatai R. A. nėra pavesta dalyvauti teismo posėdyje; atstovas advokatas J. J. dėl ligos nespėjo išversti teikiamos anglų kalba surašytos JAV Teksaso Rytinės apygardos teismo Maršalo skyriaus priimtą nutartį, kuria ieškovei leista Lietuvoje vykstančioje byloje naudoti eksperto K. A. išvadą; ši išvada, atstovo teigimu, šioje byloje pagrįs, kad atsakovas, skleisdamas ieškovės klientams žinią apie tai, jog ji pažeidinėja jo patentus, skleidė žeidžiančio pobūdžio teiginius. Prašyme taip pat nurodyta, kad ieškovė šiuo metu toliau ieško ekspertų, keletas asmenų svarsto jos ir trečiojo asmens užklausas, susiduriama su sunkumais rasti tokių profesionalų Lietuvoje.
23. Bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į minėtą prašymą ir į tai, kad advokatas J. J. yra pateikęs duomenis, jog jis kreipėsi į medicinos įstaigą, šio atstovo nedalyvavimo teismo posėdvyje priežastis pripažino svarbia priežastimi, dėl kurios turėtų būti atidėtas teismo posėdis. Tačiau teismas taip pat nurodė, kad ieškovė yra pateikusi atstovavimo sutartį, pagal kuria teisė atstovauti yra suteikta advokatai R. A. ir advokato padėjėjų K. V.: abu šie atstovai teismo posėdvyje nedalyvavo nenurode iokių priežasčių ir nepateikė iokių prašymų. Paaikškinima, kad advokatas R. A. nėra įgaliotas dalyvauti teismo posėdvyje, teismas vertino kaip nepagrįsta iokiais dokumentais, taip pat pažymėjo, kad dėl advokato padėjėjo K. V. jokio paaikškinimo nepateikta. Pripažinęs, kad du ieškovės atstovai advokatas R. A. ir advokato padėjėjas K. V. teismo posėdvyje nedalyvauja be svarbių priežasčių, teismas pripažino, jog yra pagrindas taikyti [CPK 246 straipsnio 1](#) dalyje nurodytas pasekmes ir atsakovo prašymu palikti ieškinį nenagrinėtą. Teismas taip pat pripažino, kad ieškovė nebendradarbiauja su

teismu ir nevykdo teismo rezoliucijų. Tokia išvada teismas padarė, nurodęs, kad, 2020 m. rugpjūčio 24 d. nutartimi nustačius terminą iki 2020 m. rugsėjo 10 d. pozicijai dėl ekspertizės pateikti, ieškovė paskutinę termino dieną teikė prašymą dėl termino pratęsimo, tačiau jokios pozicijos nepateikė, o iš 2020 spalio 4 d. prašymo galima manyti, jog ekspertizės skyrimui ieškovė nesiruošė, nes jokių dokumentų nepridėjo. Teismas taip pat pažymėjo, kad ieškovei ir ekspertizės prašusiam trečiajam asmeniui atstovauja tie patys atstovai.

24. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad pagal ieškovės pateiktą atstovavimo sutartį teisė atstovauti yra suteikta ir advokatui R. A. bei advokato padėjėjui K. V., visiems trims atstovams pagal atstovavimo sutartį suteiktos tokios pat procesinės teisės, tačiau ieškovės atstovų neatvykimo į teismo posėdį priežasčių svarbos bylos aplinkybių kontekste nevertino, taigi į [CPK 246](#) straipsnyje nurodytus kriterijus, į kuriuos atsižvelgtina tokį vertinimą atliekant (bylos nagrinėjimo stadija, ieškovo ar jo atstovo ankstesnis procesinis elgesys ir kitos svarbios aplinkybės), neatsižvelgė.
25. Ieškovės kasaciniame skunde teigiama, kad ji aktyviai ieškojo galimų ekspertų kandidatūrų, kurias galėtų pateikti 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdžio metu. Teismo posėdžio metu pateikti ekspertų kandidatūras buvo pasirengęs ir atsakovas. Ieškovė buvo ir yra suinteresuota bylos nagrinėjimu, 2020 m. spalio 5 d. prašymu ji teikė papildomus rašytinius įrodymus, kurių anksčiau neturėjo galimybės pateikti, nes JAV teismas tik 2020 m. spalio 1 d. leido į Lietuvoje nagrinėjamą bylą pateikti išvadą, įrodančią ieškovės dalykinės reputacijos pažeidimą.
26. Byloje nustatyta, kad prašymą dėl ekspertizės skyrimo nagrinėjamoje byloje atsiliepimu į ieškinį 2020 m. rugpjūčio 17 d. pateikė kaip trečiasis asmuo dalyvaujanti UAB „Code200“, atstovaujama advokatų R. A. ir J. J. Prašyme skirti ekspertizę nurodyta, kad trečiasis asmuo šiuo metu bendrauja su Lietuvoje ir užsienyje esančiais informacinių technologijų specialistais, siekdamas išsiaiškinti, ar yra specialistas, gebantis atlikti duomenų centrų tarpinių serverių technologijos tyrimą ir atsakyti į byloje kylančius fakto klausimus; atsiradus potencialių specialistų ir gavus jų atsakymus, UAB „Code200“ pateiks šių specialistų sutikimus.
27. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugpjūčio 24 d. nutartimi paskyrė teismo posėdį 2020 m. spalio 5 d., nutarė klausimą dėl ekspertizės skyrimo spręsti, kai šalys pateiks šiuo klausimu atsiliepimus, nustatė terminą atsiliepti dėl ekspertizės ir rašytinių įrodymų pateikimo – iki 2020 m. rugsėjo 10 d.
28. 2020 m. rugsėjo 10 d. prašymu ieškovė prašė pratęsti terminą atsiliepimui į prašymą skirti ekspertizę pateikti 14 dienų (iki 2020 m. rugsėjo 24 d.). Prašyme nurodė, kad 2020 m. rugpjūčio 25 d. ieškovės atstovas gavo atsakymą iš Lietuvos teismo ekspertizės centro, jog Lietuvos teismo ekspertizės centras atlikti prašomą tyrimą ir atsakyti į byloje iškilusius klausimus neturi galimybės; tai reiškia, kad būtina surasti kitus specialistus, kurie turi pakankamai žinių, patirties, įgūdžių ir reikiamą išsilavinimą atlikti byloje prašomą skirti ekspertizę ir atsakyti į byloje atsiradusius ginčijamus klausimus. Prašymą pasirašė advokatas J. J., o prie prašymo pridėtas Lietuvos teismo ekspertizės centro atsakymas, adresuotas advokatui J. J.
29. Minėta, kad pirmosios instancijos teismui ieškovės pateiktame prašyme atidėti 2020 m. spalio 5 d. paskirtą teismo posėdį nurodyta, kad ieškovė šiuo metu toliau ieško ekspertų, keletas asmenų svarsto jos ir trečiojo asmens užklausas, susiduriama su sunkumais tokių profesionalų rasti Lietuvoje.
30. Ieškovės atskirajame skunde dėl pirmosios instancijos teismo 2020 m. spalio 5 d. nutarties nurodyta, kad ji 2020 m. rugsėjo 10 d. – 2020 m. spalio 2 d. laikotarpiu ieškojo ekspertų, kurie gebėtų atlikti technologinės ekonominės dalies ekspertizę; ieškovei pavyko surasti 2 kandidatus ekonominei ekspertizei atlikti ir 1 kandidatą technologinei ekspertizei atlikti. Prie atskirojo skundo pridėti trijų ekspertų sutikimų nuorašai.
31. Taigi, šios nutarties 26–30 punktuose nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą konstatuoti, kad pirmosios instancijos teismo išvada, jog ieškovė nebendradarbiauja su teismu ir nevykdo teismo rezoliucijų, nesiruošė ekspertizės skyrimui, padaryta tinkamai neįvertinus faktinių bylos aplinkybių, taip pažeidžiant proceso teisės normas. Apeliacinės instancijos teisme šios aplinkybės iš viso nebuvo vertinamos. Todėl kasacinis teismas konstatuoja, kad ieškovės ar jos atstovo netinkamas ankstesnis procesinis elgesys, kaip vienas iš kriterijų, sudarančių pagrindą vertinant neatvykimo į teismo posėdį priežastis nepripažinti jų svarbomis, nagrinėjamoje byloje nėra nustatytas ([CPK 246 straipsnio](#) 1 dalis).
32. Kitas iš [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytų kriterijų, vertinant neatvykimo į teismo posėdį priežasčių svarbą, taigi ir nustatant pagrindą bylos nagrinėjimą atidėti ar palikti ieškinį nenagrinėtą, yra bylos nagrinėjimo stadija.
33. Kasacinio teismo praktikoje yra pasisakyta, kad kai bylos nagrinėjimas jau yra pasiekęs nagrinėjimo teismo posėdyje stadiją ir ieškovas viso proceso metu sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis, šioje konkrečioje situacijoje ieškinio palikimas nenagrinėto neatitinka pagrindinių proceso tikslų – greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių ([CPK 2](#) straipsnis). Yra galimos konkrečios situacijos, kai bylos nagrinėjimas jau toli pažengęs, prioriteto suteikimas formaliesiems aspektams paneigtų esminių civilinio proceso principus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-316/2012](#)).
34. Nagrinėjamoje byloje ieškovės ieškinys pareikštas 2019 m. sausio 2 d. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. sausio 7 d. nutartimi atsisakė priimti ieškinį kaip neteismingą Vilniaus apygardos teismui. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs ieškovės atskirąjį skundą, 2019 m. kovo 28 d. nutartimi panaikino Vilniaus apygardos teismo 2019 m. sausio 7 d. nutartį ir ieškinio priėmimo klausimą perdavė Vilniaus apygardos teismui nagrinėti iš naujo. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gruodžio 2 d. nutartimi ieškinį dėl dalies reikalavimų paliko nenagrinėtą kaip neteismingą Lietuvos Respublikos teismams, kitą bylos dalį sustabdė, iki bus priimtas JAV Teksaso valstijos teismo galutinis sprendimas byloje tarp ieškovės ir atsakovo. Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. balandžio 2 d. nutartimi, išnagrinėjęs ieškovės atskirąjį skundą, panaikino teismo nutarties dalį dėl paliktų nenagrinėtų ieškinio reikalavimų ir dėl šių reikalavimų perdavė bylą nagrinėti Vilniaus apygardos teismui. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugpjūčio 24 d. nutartimi paskyrė teismo posėdį 2020 m. spalio 5 dienai.
35. Minėta, kad prašymą dėl ekspertizės skyrimo nagrinėjamoje byloje atsiliepimu į ieškinį 2020 m. rugpjūčio 17 d. pateikė kaip trečiasis asmuo dalyvaujanti UAB „Code200“. 2020 m. rugsėjo 11 d. byloje gautas atsakovo „Luminati Networks LTD“ atsiliepimas į prašymą skirti ekspertizę, kuriuo atsakovas taip pat prašo skirti ekspertizę. Byloje šalys ir trečiasis asmuo pateikė procesinius dokumentus: atsiliepimus į ieškinį, dubliką, tripliką, kitus procesinius dokumentus.
36. Šių aplinkybių pagrindu teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje proceso stadijoje ieškinio palikimas nenagrinėto negali būti pripažįstamas pagrįstu ir teisėtu dėl netinkamo civilinio proceso nuostatų aiškinimo ir taikymo, [CPK 7](#) straipsnyje įtvirtintų proceso operatyvumo ir ekonomiškumo principų pažeidimo, net ir esant formaliam [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalyje nurodytam pagrindui.

Dėl ieškovės atstovavimo

37. Kasacinio teismo išaiškinta, kad įstatyme įtvirtintos ne tik šalių teisės, bet ir pareigos, užtikrinančios šalių lygiateisiškumą ir proceso efektyvumą. [CPK 7 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad dalyvaujantys byloje asmenys privalo sąžiningai naudotis ir nepiktnaudžiauti jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis, rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą, pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atsikirtimai. Teismas privalo imtis [CPK](#) nustatytų priemonių, kad būtų užkirstas kelias vilkinti procesą, ir siekti, kad byla būtų išnagrinėta teismo vieno posėdžio metu, jeigu tai nekenkia tinkamai išnagrinėti bylą ([CPK 7 straipsnio](#) 1 dalis). Šios principinės civilinio proceso nuostatos detalizuotos [CPK 42](#) straipsnyje, reglamentuojančiame šalių procesines teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-47-378/2019, 17 punktas).

38. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, pareikšdama ieškinį, pateikė išrašą iš 2018 m. gruodžio 27 d. atstovavimo sutarties, pagal kurią ieškovei atstovauti buvo pavesta advokatams R. A. ir J. J. bei advokato padėjėjui K. V. Tačiau kasaciniame skunde teigiama, kad visus byloje ieškovės vardu teiktus procesinius dokumentus teikė advokatas J. J., ir tai patvirtina, kad šis atstovas buvo įgaliotas atstovauti byloje. Minėta, kad ieškovės atstovo advokato J. J. pirmosios instancijos teismui pateiktame prašyme atidėti 2020 m. spalio 5 d. paskirtą civilinės bylos nagrinėjimą nurodyta, jog ieškovė ir trečiasis asmuo 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje atstovauti buvo pavedę advokatui J. J., o advokatui R. A. nėra pavesta dalyvauti teismo posėdyje. Prašyme taip pat nurodyta, kad nors rengiant dalį dokumentų dalyvavo ir advokatas R. A., tačiau jam nėra pavesta dalyvauti 2020 m. spalio 5 d. teismo posėdyje.
39. [CPK 51 straipsnio](#) reglamentuojančio atstovaviną teismą, 6 dalyje nustatyta, kad atstovas ir atstovaujamasis privalo nedelsdami pranešti teismui apie atstovavimo santykių pabaigą ar pasikeitimą; jeigu dėl šios pareigos neįvykdymo arba netinkamo įvykdymo prireikia atidėti bylos nagrinėjimą, teismas gali atstovui ir (arba) atstovaujamajam skirti baudą iki trijų šimtų eurų. Toks informavimo pareigos atstovaujamajam ir atstovui įtvirtinimas įstatyme nėra savitikslis. Tai sietina su proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principais, įpareigojančiais tiek teismą, tiek byloje dalyvaujančius asmenis rūpintis proceso skatinimu. Tai, kad šalys (ieškovė ir jos atstovai) buvo susitarusios dėl atstovavimo teisinių santykių ypatumų (pavedimo atskirus procesinius veiksmus atlikti vienam ir (arba) keliems atstovams kartu), neišviešinus šio fakto, neatitinka [CPK 51 straipsnio](#) 6 dalies reikalavimų bei [CPK 8 straipsnyje](#) įtvirtinto bendradarbiavimo (kooperacijos) principo. Kasacinio teismo vertinimu, tiek atstovaujamasis, tiek jo pasirinkti atstovai privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su teismu bei kitais byloje dalyvaujančiais asmenimis, užtikrindami, kad procesiniai veiksmai būtų atlikti laiku.
40. Taigi įstatyme įtvirtintas imperatyvus reikalavimas apie atstovavimo santykių pabaigą ar pasikeitimą pranešti teismui nedelsiant ir šio reikalavimo neįvykdymo pasekmės. Ieškovės nurodyta aplinkybė, kad visus byloje jos vardu teiktus procesinius dokumentus teikė advokatas J. J., ir tai, jos teigimu, patvirtina, jog šis atstovas, o ne kiti du atstovai, buvo įgaliotas atstovauti byloje, tai, kad teismui apie atstovavimo pasikeitimą buvo pranešta 2020 m. spalio 4 d. prašymu atidėti 2020 m. spalio 5 d. paskirtą teismo posėdį, ir aplinkybė, kad pranešimus apie šį posėdį teismas siuntė ne tik advokatui J. J., bet ir advokatui R. A., sudaro pagrindą konstatuoti, jog atstovas minėtos įstatymo pareigos tinkamai neįvykdė, taip pažeisdamas ir [CPK 7 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytą rūpestingumo pareigą. Tačiau vien ši aplinkybė negali būti pagrindas taikyti [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalyje nurodytas atstovo neatvykimo pasekmes, tuo labiau kad teismai jo neatvykimo priežastį pripažino svarbia.

Dėl bylos procesinės baigties

41. Šioje nutartyje išdėstytų argumentų pagrindu kasacinis teismas konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai skundžiamais procesiniais sprendimais netinkamai taikė [CPK 246 straipsnio](#) 1 dalį ir dėl jos taikymo nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, taip pat pažeidė [CPK 7 straipsnyje](#) įtvirtintus proceso operatyvumo ir ekonomiškumo principus, šie pažeidimai lėmė neteisėtų procesinių sprendimų priėmimą. Tai sudaro pagrindą skundžiamus sprendimus panaikinti, o bylą perduoti nagrinėti pirmosios instancijos teismui, nes byla nebuvo išnagrinėta iš esmės pirmosios instancijos teisme ir nustatyti pažeidimai negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1, 2 punktai, 360 straipsnis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

42. Ieškovė nepateikė įrodymų, pagrindžiančių turėtas bylinėjimosi išlaidas kasaciniame teisme, todėl šių atlyginimas jai nepriteisiamas. Patenkinus ieškovės kasacinį skundą, atsakovui nepriteisiamas jo patirtų kasaciniame teisme bylinėjimo išlaidų atlyginimas. Kasacinis teismas patyrė 2,85 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Kadangi šios išlaidos nesiekia Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1R-261/1K-355 nustatytos minimalios tokių išlaidų 5 Eur sumos, tai jų atlyginimas iš atsakovo valstybei nepriteisiamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 360 straipsniu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. gruodžio 22 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. spalio 5 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą Vilniaus apygardos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Sigita Rudėnaitė

Donatas Šernas

Egidija Tamošiūnienė